

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

СТУКАН Тетяна Миколаївна

УДК 338.43:330.341.1:005.1

**ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ
ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

25.00.02 – механізми державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

Харків – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національному університеті цивільного захисту України.

Науковий керівник:

доктор економічних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України
КИРИЛОВ Юрій Євгенович,
Херсонський державний аграрно-економічний
університет, ректор.

Офіційні опоненти:

доктор наук з державного управління, професор
НАУМЕНКО Артем Олександрович,
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка,
професор кафедри експлуатації, надійності, міцності та
будівництва ім. В.Я. Аніловича;

кандидат наук з державного управління
МАЄВСЬКИЙ Юрій Францович,
Хмельницька обласна державна адміністрація,
Радник голови, помічник народного депутата України.

Захист відбудеться «29» вересня 2021 року о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.707.03 Національного університету цивільного захисту України за адресою: 61024, м. Харків, вул. Лермонтовська, 28, ауд. 3 (1-й поверх).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного університету цивільного захисту України за адресою: 61023, м. Харків, вул. Чернишевська, 94.

Автореферат розісланий «27 » серпня 2021 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Н.С. Грабар

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Публічне управління, напрями та механізми державного регулювання, форми й методи підтримки аграрного сектору економіки визначають в сучасному світі його ефективність та результативність розвитку. На сьогодні сільське господарство забезпечує населення продуктами харчування, а промисловість – сировиною, а також становить суттєвий вплив на розвиток національного господарства, зміцнюючи при цьому продовольчу безпеку країни, що є одним з індикаторів соціально-економічного розвитку території. У той же час, аграрне виробництво забезпечує формування рівня зайнятості, в тому числі молоді та основний дохід для сільського населення, впливає на демографічні процеси, заселення та освоєння сільської місцевості, виконуючи цим самим важливу функцію збереження територіальної цілісності держави. Економічні показники аграрних підприємств України характеризуються нестійкістю, високою фондомісткістю, енергоємністю, трудомісткістю і екологіємністю процесів виробництва. Тому в умовах жорсткої конкуренції та динамічних змін ринкового середовища, глобалізації аграрного бізнесу необхідним стає прискорення інноваційних процесів щодо здійснення модернізації виробництва, збуту продукції на інноваційних засадах, інтеграції інноваційного продукту, як для аграрної галузі в цілому, так і для кожного суб'єкта господарювання. Особливе місце в сприянні інноваційного розвитку займає саме держава через реалізацію відповідної політики та моделі управління.

Реалії сьогодення такі, що сучасний світ вже не можливо уявити без науково-технічного прогресу, адже всі розуміють, що саме це є запорукою подальшого розвитку як суб'єктів макро- так і мікросередовища. Більшість науковців-практиків доходять висновку, що новації – це основна рушійна сила соціально-економічного розвитку. В останні роки роль інновацій суттєво зростає і вони продовжують проникати у всі сфери життєдіяльності суспільства, включаючи, в тому числі, і виробничо-господарську діяльність суб'єктів господарювання. Потреба в інноваціях актуалізується повсякчас, адже це є тим фактором, який спонукає до відновлення економіки країни після світової фінансової кризи, але вже в іншому форматі, з використанням прогресивних методів: штучного інтелекту, блокчейну, інтернету речей, 3D друку, 5G зв'язку, доповненої та віртуальної реальності, які здатні докорінно змінити процеси виробництва, торгівлі, логістики і збуту.

Стримуючими факторами інноваційного розвитку аграрних підприємств є галузевий диспаритет цін, техніко-технологічна відсталість і низька конкурентоспроможність аграрного виробництва, недостатність кваліфікованих фахівців, дефіцит фінансових ресурсів, висока ставка комерційного кредиту, повільні темпи впровадження у виробництво досягнень аграрної науки і передового досвіду. Так, аграрними підприємствами України використовується не більше 5 % наукових досягнень, в той час як в розвинених країнах світу відбувається комерціалізується понад 80 % наукових розробок. Тому для зміни даної ситуації є необхідним застосування інноваційних технологій в галузі та її

модернізації шляхом здійснення активної інноваційної політики, яка направлена на інтеграцію новачійних досягнень в аграрні підприємства.

Комплексу складників механізмів публічного управління з інноваційного розвитку аграрних підприємств присвячено наукові розвідки українських учених: А. Антонова, О. Борисенко, Н. Дадія, І. Драгана, А. Дегтяря, В. Дзюндзюка, С. Домбровської, А. Науменка, О. Іляш, О. Крюкова, С. Майстро, Я. Малика, Ю. Маєвського, А. Латиніна, І. Приходька, Д. Плеханова та ін.

Механізмам публічного управління розвитку галузей та сфер економіки приділяли увагу такі науковці, як О. Амосов, В. Бакуменко, О. Бобровська, В. Грановська, І. Застрожникова, Д. Карамішев, Ю. Кирилов, О. Коротич, О. Крюков, Ю. Куц, В. Мамонова, Н. Статівка, Ю. Шаров, В. Шведун та ін.

Економічні, правові та інші аспекти публічного управління, у т. ч. у сфері агропромислової безпеки та формування дієвого аграрного комплексу, розглядали також зарубіжні вчені, такі як : Брю С.Л., Гелбрейт Дж. К., Грегори П., Дорнбуш Р., Денисон Э., Дуглас Н., Кейнс Дж. М., Леонтьев В.В., Лидлейн Н., Льюїс У.А., Макконнелл К.Р., Медисон А., Мендельсон Л., Минцберг Г., Мгардаль Г., Перло В., Пребиш Р., Самуельсон П., Сентеш Т., Фишер С, Фридмен М., Хаукен П., Шумпетер Й., Alexander L.D., Clifford O.K., Drucker P., Katz D., Higgins J.M., Morris W.T., Porter M.E., Thompson A.A.

Незважаючи на глибину і масштабність дослідження означеної проблематики, залишаються недостатньо вивченими питання, які пов'язані з впровадженням економічного механізму публічного управління щодо інноваційного розвитку аграрних підприємств. На сьогодні, важливе значення має виявлення нових класифікаційних ознак щодо видів агроінновацій відповідно до сфери їх застосування. Недостатньо розкриті особливості інноваційної діяльності аграрних підприємств, де пріоритетне значення має ефективне використання всіх факторів виробництва. Значний науковий інтерес представляє аналіз чинників і умов публічного управління щодо переходу аграрних підприємств на інноваційний тип розвитку. Важлива теоретико-методологічна та практична значущість прискорення впровадження інноваційних процесів аграрними підприємствами, необхідність формування ефективного економічного механізму публічного управління інноваційним розвитком суб'єктів господарювання у відповідності до сучасних умов обумовили вибір теми дослідження, визначення її цілі та завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконувалася протягом 2016-2020 років, згідно з планом науково-дослідної роботи Херсонського державного аграрно-економічного університету «Розробка стратегії геоуправління конкурентоспроможним розвитком аграрного сектору України» (державний реєстраційний номер 0116U005512), «Формування стратегії розвитку молодіжного підприємництва в умовах євроінтеграції як чинника соціально-економічної стабільності та безпеки України» (державний реєстраційний номер 0119U100010), «Інноваційні форми туристичного бізнесу в умовах пріоритету збалансованого розвитку та економічного зростання», (державний реєстраційний номер 0120U101307), «Розвиток аграрного сектору економіки

України в умовах глобалізації та четвертої промислової революції» (державний реєстраційний номер 0118U003141). У межах вказаних тем автором проводилась оцінка експортно-імпортного потенціалу аграрного сектору країни, досліджувався сучасний стан середовища функціонування суб'єктів господарювання в контексті формування інноваційного напрямку розвитку з метою забезпечення додаткових конкурентних переваг галузі, здійснювався аналіз джерел інвестиційного забезпечення інноваційних процесів підприємств аграрної галузі України, обґрунтовувалась роль, місце та значення digital-маркетингу у системі збуту продукції агровиробниками та просування туристичного продукту, здійснювався аналіз формування молодіжної політики в країні щодо забезпечення молодими спеціалістами регіонального попиту в тому числі і для публічного сектору економіки, розроблено пропозиції щодо доцільності створення інтернет-платформи в регіоні як інструменту публічного управління щодо налагодження електронної комерції в аграрній сфері області зі збуту аграрної продукції в умовах пандемії COVID-19 та діджиталізації економічних відносин в галузі.

Мета дисертаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних положень і розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення економічного механізму публічного управління інноваційним розвитком аграрних підприємств.

Реалізація мети дослідження обумовила необхідність вирішення наступних завдань:

- узагальнити сутність інноваційного типу розвитку аграрних підприємств та види механізмів публічного управління ними;
- визначити методичні засади формування системи публічного управління аграрними підприємствами;
- ідентифікувати сукупність факторів зовнішнього середовища, які впливають на інноваційний розвиток аграрних підприємств;
- здійснити комплексну оцінку ефективності публічного управління інноваційним розвитком аграрних підприємств Херсонської області;
- розробити структурну модель економічного механізму публічного управління аграрними підприємствами;
- запропонувати підходи до формування економічного механізму публічного управління інноваційним розвитком аграрних підприємств;
- визначити напрями підвищення ефективності публічного управління інноваційним розвитком аграрних підприємств.

Об'єктом дослідження є процеси публічного управління інноваційним розвитком аграрних підприємств.

Предметом дослідження є економічний механізм публічного управління інноваційним розвитком аграрних підприємств.

Методи дослідження. Для досягнення зазначеної вище мети дослідження і вирішення поставлених завдань використовувалися загальні та спеціальні методи наукового пізнання. Методологічну основу роботи становлять загальнонаукові принципи дослідження і спеціальні методи, що ґрунтуються на сучасних наукових засадах управлінської, економічної і споріднених з ними

наук. В основу методології дослідження було покладено системний підхід, методологічна специфіка якого визначається тим, що він орієнтує дослідження на розкриття теоретично-практичної сутності комплексу складників механізмів публічного управління, що забезпечать інноваційний розвиток аграрних підприємств.

Використано низку наукових методів, зокрема: гіпотетико-дедуктивний метод формування методології проведеного дослідження, який дав змогу сформулювати гіпотезу дослідження, побудувати організаційну структуру публічного управління підприємством, яку доповнено інноваційною складовою структурного елементу для забезпечення розвитку суб'єкта господарювання за інноваційним принципом.

Структурно-функціональний аналіз, допоміг здійснити дослідження інструментів аналітичної оцінки інноваційного потенціалу суб'єктів господарювання; ряд порівняльних методів, що надали можливість - ідентифікувати сукупність факторів, які становлять вплив на економічний механізм інноваційної діяльності аграрних підприємств; статистичний метод, що дав змогу оцінити ефективність публічного управління інноваційною активністю аграрних підприємств Херсонської області; прогностичний метод, за допомогою якого визначено підходи до формування економічного механізму управління інноваційним розвитком суб'єктів господарювання.

Інформаційною базою дослідження слугували законодавчі та нормативно-правові акти України, що складають правову базу діяльності аграрних підприємств, інструктивні матеріали з питань інноваційної діяльності, офіційні матеріали Міністерства аграрної політики та продовольства України, Державної служби статистики України, Головного управління статистики в Херсонській області, Департаменту розвитку сільського господарства та зрошення, монографії, наукові статті та інші публікації вітчизняних та зарубіжних дослідників, узагальнені дані фінансової та статистичної звітності аграрних підприємств, матеріали вітчизняних та міжнародних науково-практичних конференцій, власні дослідження, спостереження та розрахунки.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні наукового завдання щодо розвитку теоретичних засад та обґрунтування науково-прикладних рекомендацій з удосконалення економічного механізму публічного управління інноваційним розвитком аграрних підприємств.

Положення, висновки і пропозиції, сформульовані в дисертації, містять певні елементи наукової новизни:

вперше

- розроблено й обґрунтовано структуру економічного механізму публічного управління аграрними підприємствами, яка передбачає розвиток інноваційної діяльності на основі інноваційного потенціалу, шляхом реалізації відповідної моделі та створення нових проектів, що забезпечать техніко-технологічне оновлення виробництва, інтелектуалізацію та діджиталізацію його процесів, застосування ресурсозберігаючих технологій, стимулювання залучення інвестицій, формування стійких конкурентних переваг;

- обґрунтовано створення онлайн-платформи «Агроонлайнкомерція»

із реалізації аграрної продукції на території Херсонської області, як інноваційного напрямку збутової діяльності підприємств в умовах пандемії COVID-19, що збільшить обсяги продажів серед товаровиробників регіону та дозволить зменшити ризики їх можливої ліквідації чи банкрутства;

удосконалено:

- структуру публічного управління аграрними підприємствами, яку доповнено інноваційною складовою, що, враховуючи спеціалізацію господарства, потенціал матеріально-технічної бази, кваліфікацію кадрів та їх матеріальне стимулювання, особливості менеджменту, конкурентну позицію на ринках, прискорює системні нововведення та підвищує готовність до впровадження змін;

- методичні засади формування економічного механізму публічного управління щодо впровадження інновацій в аграрному секторі України, що реалізовуватиметься через кластер «влада-наука-інноваційне виробництво» та забезпечить створення передумов для ефективної діяльності суб'єктів господарювання, сприятиме нарощенню економічних показників для регіонів;

- процес інформаційного забезпечення аграрних підприємств, який запропоновано здійснювати через службу консультування щодо впровадження новацій на базі інформаційно-інноваційного кластеру;

набули подальшого розвитку:

- визначення сутності інноваційного типу розвитку аграрних підприємств на засадах публічного управління, що являє собою сукупність господарських, виробничих, управлінських та організаційних механізмів, які впливають на структуру товарної продукції підприємства в результаті чого на ринок виходить новий високотехнологічний, екологічно безпечний та якісний продукт, що максимально повно задовольняє потреби споживача, характеризується високою граничною корисністю та забезпечує конкурентоспроможність суб'єкта господарювання;

- процеси організації бізнес-інкубаторів на базі аграрних закладів вищої освіти, які можуть забезпечити попит на послуги, що сформують сприятливі умови для реалізації підприємницьких інноваційних ідей і бізнес-проектів для молоді, посилять комерціалізації результатів їх науково-дослідних робіт в регіонах;

- пропозиції щодо утворення інтеграційних структур кластерного типу, які покликані створювати передумови для інноваційного розвитку аграрних підприємств шляхом об'єднання на добровільних засадах сільськогосподарських, переробних та обслуговуючих підприємств, кредитних та наукових установ, з метою стабілізації та подальшого розвитку економічних зв'язків між учасниками інтегрованого угруповання, отримання конкурентних переваг, а також економічних і фінансових вигод від господарської діяльності.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що основні положення дисертаційного дослідження можуть бути використані органами місцевого самоврядування, суб'єктами, що здійснюють господарську та освітньо-наукову діяльність з метою удосконалення механізмів публічного управління інноваційним розвитком аграрних підприємств, як

факторам посилення економічної безпеки країни.

Теоретико-методологічні напрацювання та практичні рекомендації, що викладені у дисертаційному дослідженні використовуються в роботі Херсонської обласної ради при формуванні та напрацюванні основних положень Програми розвитку аграрного підприємництва в регіоні та стимулювання їх до впровадження інновацій (довідка про впровадження № 01-15-001-01-400/04 від 19.03.2021 р.). Департаментом розвитку сільського господарства та зрошення Херсонської обласної державної адміністрації результати досліджень використані при обґрунтуванні Програми науково-технічного та інноваційного розвитку та Стратегії розвитку Херсонської області на період 2021-2027 рр. в частині нарощення темпів впровадження інновацій аграрними виробниками через створення і діяльність при Департаменті відділу сприяння інноваційним перетворенням та розвитку аграрних підприємств (довідка про впровадження № 15-1002/0121/0194.1 від 20.11.2020 р.).

Результати дисертаційного дослідження, а саме: поглиблення теоретичного інструментарію, розробка підходів до формування економічного механізму публічного управління інноваційним розвитком, визначення напрямів в публічному управлінні, які забезпечать ефективну реалізацію інноваційного вектору розвитку агроформувань використовуються під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять із навчальних дисциплін «Інноваційний менеджмент», «Управління інноваціями», «Теорія та моделі державного управління», «Публічне адміністрування», «Публічне врядування», «Аналіз і оцінка державної політики», «Оподаткування суб'єктів господарювання», «Ризик-менеджмент», «Публічні фінанси», а також під час виконання кваліфікаційних дипломних робіт за програмою підготовки здобувачів вищої освіти за першим бакалаврським рівнем вищої освіти спеціальностей «Публічне управління та адміністрування», «Менеджмент», «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» у Херсонському державному аграрно-економічному університеті (акт № 3 від 19.02.2021 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є результатом самостійних наукових досліджень. Теоретичні обґрунтування, практичні розробки, висновки й рекомендації одержані автором самостійно та знайшли відображення в одноосібних наукових працях. У спільних працях використано тільки ті положення, які належать особисто автору.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дисертаційної роботи доповідалися на: Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні шляхи стабілізації економічного стану країни», (м. Дніпро, 2016); III Міжнародній науково-практичній конференції «Перспективи розвитку національної економіки», (м. Запоріжжя, 2016); VI Міжнародній1 науково-практичній конференції «Економіка підприємства: теорія і практика», (м. Київ, 2016); II Міжнародній науково-практичній конференції «Глобальний економічний простір: детермінанти розвитку», (м. Миколаїв, 2016); IV Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання сучасної аграрної науки», (м. Умань, 2016); II Міжнародній науково-практичній конференції «Національні особливості та світові тенденції

управління та адміністрування на макро-, мезо- і мікрорівнях економіки», (м. Дніпро, 2017); II Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні підходи до ефективного використання потенціалу економіки» (м. Запоріжжя, 2019); X Міжнародній науково-практичній молодіжній інтернет-конференції «Стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій: матеріали» (м. Київ, 2019); Всеукраїнській науково-практичній конференції молодих вчених з нагоди Дня науки «Сучасна наука: стан та перспективи розвитку» (м. Херсон, 2019); VII Міжнародній науково-практичній конференції «Глобалізація: співвідношення міжнародних та національних економічних інтересів» (м. Одеса, 2020).

Публікації. Публікації. Основні результати і висновки дисертаційної роботи опубліковано в 33 наукових працях, із них: 3 – колективні монографії; 5 – статей у вітчизняних наукових фахових виданнях; 2 – статті у закордонному науковому виданні; 10 – статей у інших фахових виданнях; 13 – тез доповідей на конференціях.

Структура і обсяг дисертації. Структура дисертаційної роботи відповідає її цільовій спрямованості, визначеним завданням і складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний зміст роботи викладений на 205 сторінках. Список використаних джерел налічує 208 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, визначено стан її наукової розробленості, з'ясовано зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами, сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, розкрито основні положення щодо наукової новизни, показано практичну значущість результатів дисертаційної роботи.

У першому розділі – «Теоретичні основи публічного управління аграрними підприємствами» – визначено сутність та види механізмів публічного управління аграрними підприємствами, розкрито значення інноваційного типу розвитку агроформувань, з'ясовано роль та квінтесенцію публічного управління інноваційним розвитком аграрних підприємств та виділено методичні засади формування системи публічного управління в аграрному секторі.

У процесі проведеного дослідження встановлено, що зміст дефініції «механізм» полягає у сукупності способів, методів, важелів зовнішнього і внутрішнього середовища за допомогою яких здійснюється вплив на господарюючий суб'єкт за для забезпечення підвищення ефективності його функціонування. Його сутність розкривається через різноманітність видів, що дає змогу ширше визначити його напрями та форми застосування. До базових видів механізмів, які використовуються в економіці з метою здійснення діяльності підприємств відносять: господарський, економічний, організаційний, управлінський, соціальний, фінансовий, інвестиційний та еколого-економічний.

Економічний механізм розглядається при цьому як ключовий при здійсненні управління аграрними підприємствами. Він характеризується

сукупністю матеріальних і нематеріальних стимулів, важелів, які становлять прямий або опосередкований вплив на господарську діяльність підприємства. Економічний механізм управління реалізується через суб'єкти макро- та мікрорівня і проявляється у таких формах: дотації, податки, штрафи, кредити, заробітна плата, матеріальне стимулювання, премії, програми лояльності та підтримки бізнесу. У той же час даний перелік не є вичерпним, він поповнюється, виходячи з умов, у яких підприємство здійснює свою діяльність.

На сьогодні до таких факторів можна віднести економічну нестабільність в країні, світову пандемію COVID-19, невизначеність з відкриттям ринку землі та наслідками для аграрної галузі в цілому. Економічний механізм публічного управління інноваційним розвитком включає чотири чинники, які забезпечать ефективне його застосування – це блок цифрових технологій, корпоративного управління, забезпечення виробництва, постачання та збуту, оптимізації логістичних процесів. Застосування даного механізму дозволяє для аграрного підприємства з використанням інноваційного підходу зменшити собівартість виробництва продукції, скоротити терміни реалізації, знизити ціну товару, забезпечити наявні потреби потенційного споживача в тому числі через збільшення частки виробництва органічної продукції.

Інноваційний тип розвитку полягає у комерціалізації нововведень, створенні нового продукту через використання сучасних технологічних методів у виробничо-господарській діяльності, які призводять до збільшення обсягів продажу. Встановлено, що ефективність впровадження інновацій у діяльності аграрних підприємств слід визначати на основі оцінки інноваційного розвитку підприємства з позиції підприємства-інноватора та з позиції споживача інновацій. Також раціональним є проведення аналізу щодо визначення фінансової, кадрової, матеріально-технічної, інформаційної складової у забезпеченні інноваційної діяльності, ефективності застосування інноваційного продукту. В той же час оцінювання інноваційного потенціалу підприємств там, де його не можливо здійснити кількісно, відбувається через використання методу експертних оцінок.

Ефективним способом при аналізі впливу зовнішнього середовища на функціонування аграрних підприємств є здійснення SWOT-аналізу. Він дозволяє визначити та наростити виробничі потужності аграрного підприємства і в той же час уникнути можливих загроз. При прийнятті рішення про впровадження інновацій варто використовувати не лише кількісні показники, а й якісні, що дозволяє всебічно проаналізувати їх економічну доцільність. Формування економічного механізму публічного управління щодо впровадження інновацій в аграрному секторі пропонується здійснювати через реалізацію кластера «влада-наука-інноваційне виробництво», що забезпечить створення передумов для ефективної діяльності суб'єктів господарювання, сприятиме нарощенню економічних показників для регіонів.

У другому розділі – *«Аналіз елементів економічного механізму публічного управління інноваційного розвитку аграрних підприємств»* – проведено аналіз середовища функціонування економічного механізму розвитку аграрних підприємств, окреслено ідентифікацію факторів впливу на інноваційний

розвиток аграрних підприємств, на основі ретроспективного та статистичного аналізу надано комплексну оцінку ефективності публічного управління інноваційною діяльністю аграрних підприємств Херсонської області.

Встановлено, що оцінку ефективності використання економічного механізму публічного управління інноваційним розвитком аграрних підприємств слід розпочинати з врахування впливу факторів зовнішнього та внутрішнього функціонування суб'єктів господарювання. Здійснюючи аналіз таких показників як валовий збір, зібрана площа, урожайність, наявна площа сільськогосподарських земель, структура посівних площ, виробництво продукції тваринництва, наявність та оновлення технічного парку, фінансове забезпечення становить формуємо інформаційно-аналітичну базу для проведення аналізу стану та якості впровадження інновацій.

Визначено, перелік інновацій, які позитивно вплинуть на зростання урожайності для аграрних підприємств в сьогоdnішніх умовах – це застосування нового підходу в технічних та технологічних процесах, що пов'язані з обробіткою ґрунту, внесенням добрив, боротьбою з шкідниками, збором врожаю, селекцією, їх застосування призведе до скорочення фінансових надходжень по статтям витрат та отримання бажаних вигод. Встановлено, що для залучення інвестиційних коштів в інноваційний розвиток виробничо-господарської діяльності підприємств необхідним є посилення інвестиційних процесів через такі напрями як: мобілізація власних коштів підприємства; позикових коштів; залучених коштів, а також неформальних форм фінансування.

Нами пропонується альтернативним джерелом у публічному управлінні фінансуванням інноваційних процесів підприємствами обрати грошові кошти бізнес-ангелів. Це приватні інвестори, які володіють достатньою кількістю накопичених фінансових ресурсів і готові вкладати в практичні, швидкоокупні ідеї, які згодом перетворюються у прибуткові бізнес-проекти. Перевагами залучення інвестицій в такий спосіб в інноваційну діяльність є участь у підприємницькій діяльності через надання професійних консультацій; проведення тренінгів щодо ефективного управління; контроль і вплив на управлінські рішення компаній; використання сучасних та швидко освоєння нових технологій; значна гнучкість в прийнятті рішень, менші організаційні витрати; ефективний менеджмент.

Аналіз виробничої діяльності аграрних підприємств спонукає до проведення оцінки інноваційних процесів, що реалізуються аграрними суб'єктами господарювання. Так, за результатами рейтингу Глобального інноваційного індексу, Україна у 2019 р. знаходилася на 47 місці, що на 4 позиції нижче у порівнянні з 2018 р. Найкращі дані у 2019 р. були продемонстровані по таких показниках: виробництво нових знань (патенти, винаходи), нематеріальні активи – 17 місце у світі, діяльність вищої освіти – 37, легкість отримання кредитів – 29.

У ході дослідження виявлені основні проблемні чинники, що гальмують розвиток інноваційної діяльності підприємств різних галузей виробництва: недосконала законодавча база та недостатнє державне стимулювання інноваційної діяльності; гостра нестача інвестиційних ресурсів для здійснення

інноваційної діяльності; низький, а в деяких випадках нульовий рівень фінансової підтримки, як від держи, так і від внутрішніх інвесторів; мала частка іноземного фінансування через невисоку інвестиційну привабливість інноваційного сектора для зовнішнього інвестора; відсутність можливостей для кооперації з іншими підприємствами і науковими організаціями; відсутня стала тенденція до забезпечення інтеграції науки і виробництва, що призвело б до стимулювання підприємств з метою впровадження нововведень у діяльність; однакове податкове навантаження як для підприємств, що займаються інноваційною діяльністю, так і тих, що її не здійснюють; низька купівельна спроможність населення; тривалий термін окупності нововведень; нестача інформації про нові технології.

До факторів, які здійснюють вплив на інноваційну діяльність аграрних підприємств нами віднесено: фінансове, інформаційне, нормативно-правове, кадрове, техніко-технологічне забезпечення, розвиток наукових досліджень та впровадження інноваційних розробок, активізація цифрової трансформації економіки (діджиталізація), використання технологій «big data», «Інтернет речей», соціально-психологічні чинники. Запропоновано перелік ІТ-інноваційних напрямів для використання агроформуваннями: електронне картографування, налагодження системи логістики, моніторинг технопарку, здійснення аналітики та планування, використання спеціалізованих CRM та HRM систем, використання мобільних версій програм. Також вважаємо доцільним в межах функціонування інноваційної системи аграрного сектору створення через суб'єктів державного-приватного партнерста бізнес-інкубаторів на базі аграрних закладів вищої освіти, які можуть забезпечити попит на послуги. Створення інноваційних бізнес-інкубаторів на базі університетів сформує сприятливі умови для реалізації підприємницьких інноваційних ідей і бізнес-проектів молоді, забезпечить комерціалізацію результатів їх наукових робіт в регіоні.

У Херсонській області вважають доцільними використовувати інновації в сільському господарстві лише 13,9% аграрних підприємств. Серед великих аграрних підприємств 45% вважають недостатність фінансування головною причиною низького рівня впровадження інновацій у своїй діяльності, а серед малих підприємств – 53%. Для малих підприємств наявність на ринку домінуючих учасників впливає на рівень їх інноваційного розвитку на 19%, тоді як для середніх та великих підприємств його частка становить 9%, що пояснюється більш впевненішим становищем відповідних суб'єктів аграрного ринку в регіоні. Виявлено, що значну увагу впровадженню інновацій та їх рентабельності надають саме великі аграрні підприємства області, вважаючи даний фактор вирішальним на 22%, тоді як для середніх та малих підприємств він є менш значущим, становлячи, відповідно, 17% та 10%. Завдяки високому розвитку сучасного інформаційного простору, питання поінформованості аграрних підприємств про інновації у галузі не є глобальним, але разом з тим саме 12% малих підприємств області не впроваджують інновації через даний фактор, хоча для середніх та великих підприємств він має питому вагу відповідно 8% та 7%. Основними тенденціям впровадження інновацій у діяльність аграрних

підприємств є опора на інноваційно-активні підприємства галузі рослинництва, які запроваджують інновації у зрошувальне землеробство; селекцію; новітні засоби догляду за ґрунтом та рослинами; техніко-технологічне оснащення виробництва; логістику.

У третьому розділі – «Удосконалення економічного механізму публічного управління інноваційним розвитком аграрних підприємств» – визначено заходи щодо розробки моделі економічного механізму публічного управління аграрними підприємствами, удосконалення підходів до формування економічного механізму публічного управління інноваційним розвитком аграрних підприємств, обґрунтовано напрями підвищення ефективності публічного управління інноваційним розвитком аграрних підприємств.

Запропоновано інноваційну систему аграрного сектору економіки України на основі державного-приватного партнерства (рис.1), яка базується на взаємодії інституцій державного та приватного секторів економіки.

Рис.1. Публічне управління інноваційною системою аграрного сектору економіки України

Визначено, що необхідною умовою успішного її функціонування є формування її інституційної складової. З боку держави це – міністерства, державні комітети, департаменти, управління, відділи відповідні нормативно-правові акти, норми, правила, стандарти, що створюють умови для здійснення інноваційно-впроваджувальних процесів в аграрний сектор. Приватний сектор інституційне забезпечення формує через громадськість (громадські організації,

ради винахідників, незалежна експертиза тощо).

В умовах постійних змін з якими доводиться стикатися агроформуванням виникає необхідність розробки структури економічного механізму публічного управління аграрними підприємствами, яка передбачає розвиток інноваційної діяльності шляхом реалізації відповідної моделі та створення нових проєктів (рис. 2).

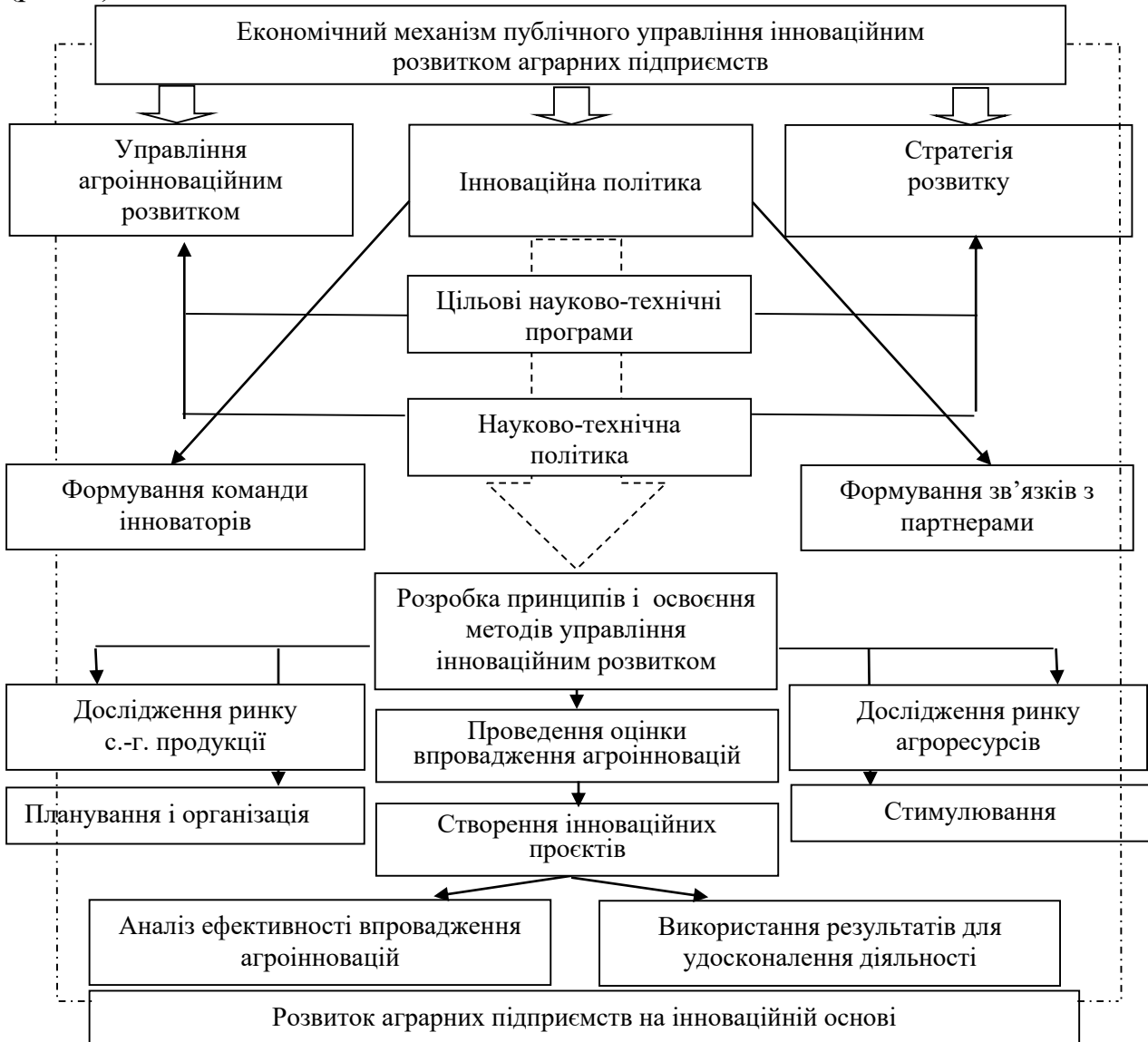

Рис. 2. Структура економічного механізму публічного управління агроінноваційними процесами на підприємствах

Запропонований економічний механізм публічного управління інноваційним розвитком аграрних підприємств (рис. 2) полягає у здійсненні дієвої державної інноваційної політики, яка буде включати створення галузеорієнтованих стратегічних програм, планів та схем управління, формування команди інноваторів (ті хто генерує ідеї та втілює їх) та налагодження зв'язків з партнерами щодо стимулювання та заохочення суб'єктів господарювання на здійснення новаційної діяльності. Для її ефективної реалізації існує необхідність у впровадженні науково-технічних політики, яка буде направлена на розробку принципів і освоєння методів управління

інноваційним розвитком, дослідження ринку агроінноваційної продукції та проведення оцінки її впровадження, створення інноваційних проєктів, що передбачатимуть здійснення аналізу ефективності агроінновацій та оцінку результатів їх використання для удосконалення діяльності. Перерахований набір всіх передумов та їх застосування обумовить забезпечення техніко-технологічне оновлення виробництва, інтелектуалізацію та діджиталізацію його процесів, застосування ресурсозберігаючих технологій, стимулювання залучення інвестицій, формування стійких конкурентних переваг, що призведе до створення доданої вартості на підприємстві та розкриття, примноження його інноваційного потенціалу.

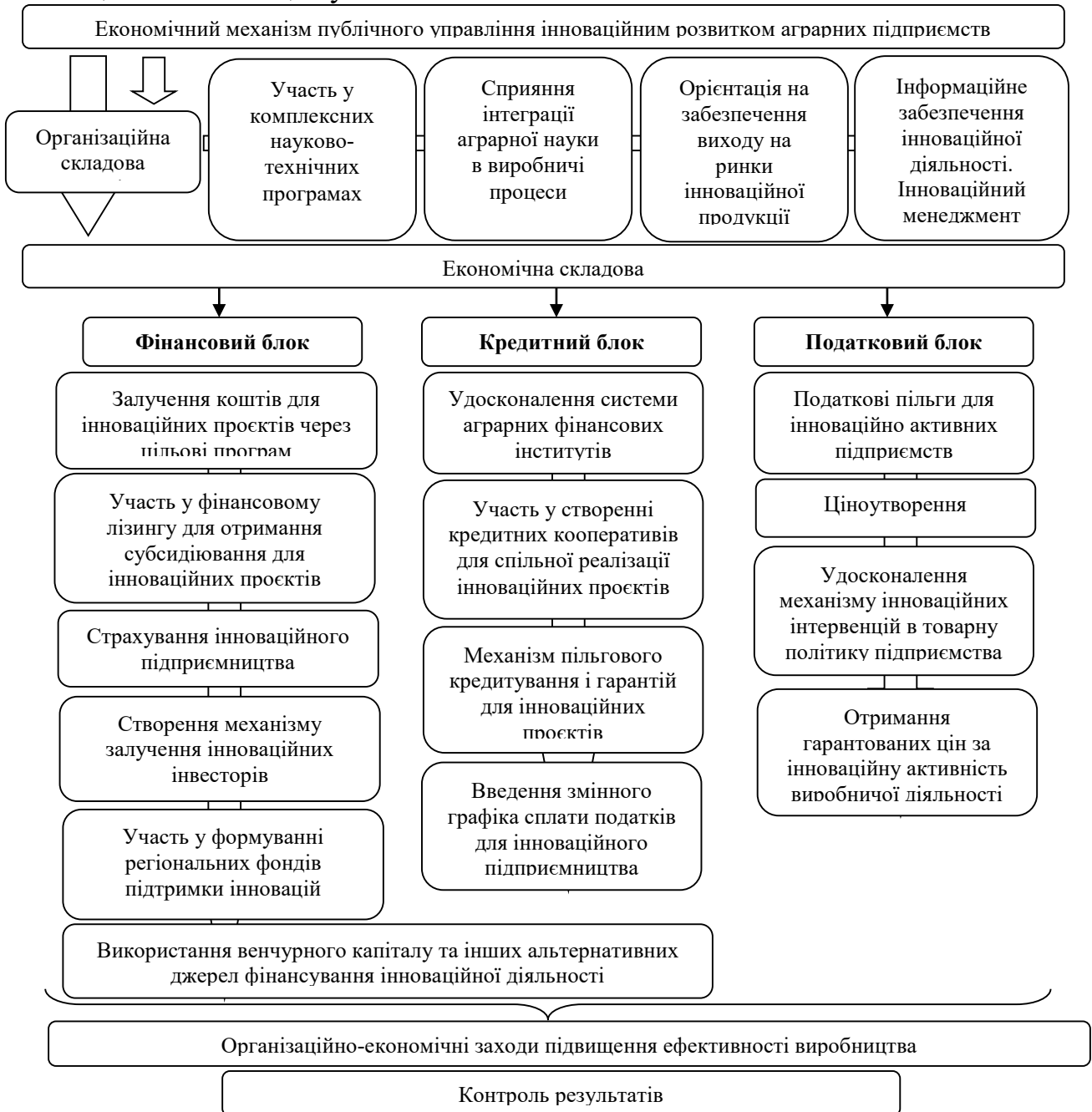

Рис. 3. Формування структури економічного механізму публічного управління у забезпеченні інноваційного розвитку аграрних підприємств

У межах проведеного дослідження запропоновано структуру формування економічного механізму публічного управління інноваційним розвитком аграрних підприємств (рис. 3), яка складається з двох ключових блоків: організаційного та економічного. До першого відносять такі складові: планування і організацію науково-дослідної діяльності, розвиток підприємництва в науково-технічній сфері, організацію інформаційної обізнаності стосовно поширення інновацій і їх застосування у виробничий процес. До економічного блоку входить фінансування та кредитування підприємства на всіх етап використання нововведень, оподаткування та страхування в процесі створення та освоєння інновації, методи стимулювання інноваційного процесу організації, політику ціноутворення та державної підтримки здійснення інноваційної діяльності суб'єктом господарювання.

Схему економічного механізму публічного управління у забезпеченні інноваційного розвитку аграрних підприємств пропонується доповнити інтегральною структурою кластерного типу, що створить передумови для систематичного інноваційного розвитку аграрних підприємств шляхом об'єднання на добровільних засадах сільськогосподарських, переробних та обслуговуючих підприємств, кредитних та наукових установ, з метою стабілізації та подальшого розвитку економічних зв'язків між учасниками інтегрованого угруповання, отримання конкурентних переваг, а також економічних і фінансових вигод від господарської діяльності.

Доведено, що на сучасному етапі аграрний сектор економіки повинен використовувати принципово нові напрями підвищення ефективності публічного управління інноваційним розвитком аграрних підприємств, серед яких ми вважаємо доцільним є використання онлайн-платформи «Агроонлайнкомерція» із реалізації аграрної продукції в регіонах; стимулювання переходу до повної автоматизації аграрного виробництва на всіх етапах його здійснення через: smart-землеробство та тваринництво, GPS-моніторинг та навігацію, дрони та роботехніку, сільгосптехніку нового покоління, інновації в селекції та харчових технологіях, біоінженерію АПК, вертикальне фермерство, smart-логістику, smart-пакувальні технології, технології blockchain, bigdata, енергоефективні технології тощо; створення на регіональному рівні двох публічних управлінських структур (держава-бізнес-громадскість).

Перша здійснюватиме управління на рівні регіонального аграрного виробництва, що включатиме відділ сприяння інноваційних перетворень та розвитку аграрних підприємств, а друга створить локальну мережу управління інноваціями на рівні підприємства; створення в обласних центрах країни відділів сприяння інноваційних перетворень та розвитку аграрних підприємств, робота яких буде полягати у формуванні інноваційної політики, інноваційних стратегій, сприяння створенню відповідної інфраструктури, надання всіх можливих процесуальних консультацій, формування кадрового забезпечення, здійснення науково-дослідної роботи щодо впровадження агроінновацій суб'єктами господарювання; формування сталого фінансового забезпечення за рахунок краудфандингу та венчурного фінансування.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі на основі проведених досліджень було вирішено науково-практичне завдання щодо активізації впровадження інновацій у діяльність аграрних підприємств через застосування економічних механізмів публічного управління, що є особливо актуальним для розвитку галузі та аграрного сектора в цілому.

За результатами проведеного дослідження зроблені наступні висновки.

1. Узагальнено сутність інноваційного типу розвитку аграрних підприємств на засадах публічного управління, який становить регуляторний вплив через сукупність господарських, виробничих, управлінських, адміністративно-організаційних, фінансових, інформаційно-мотиваційних механізмів, що веде до змін структури товарної продукції, яку виробляє підприємство в результаті чого на ринок виходить новий високотехнологічний, екологічно безпечний та якісний продукт, що максимально повно задовольняє потреби споживача, характеризується високою граничною корисністю та забезпечує отримання конкурентних переваг суб'єктом господарювання. Встановлено, що економічний механізм публічного управління становить вплив через застосування економічних методів, які в свою чергу діють на організацію безпосередньо або опосередковано з урахування економічних інтересів кінцевих споживачів. Тому можна говорити про те, що ефективність діяльності підприємств залежить від поєднання як зовнішніх так і внутрішніх важелів економічного механізму публічного управління, що в свою чергу забезпечує формування переваг в конкурентному середовищі функціонування.

2. Визначено особливості використання методичних засад формування системи публічного управління аграрними підприємствами, що базується на поєднанні адміністративних (державних), фінансових ресурсів та системі правил і стимулів, які активізують бізнес, науковців, освітян, винахідників з метою створення кластеру «влада-наука-інноваційне виробництво» ціллю якого є забезпечення передумов для ефективної діяльності суб'єктів господарювання в напрямі застосування новаційного підходу, а також реалізація принципів щодо створення нормативно-правової бази, впровадження ефективної державної, фінансової, інформаційної підтримки інноваційних процесів, посилення коопераційних зв'язків між організаціями, закладами освіти, науки та агроформуваннями, що створить додаткові можливості для залучення інновацій в галузь.

3. Ідентифіковано сукупність факторів, які становлять вплив на економічний механізм публічного управління інноваційною діяльністю аграрних підприємств. До них віднесено: фінансове, інформаційне, нормативно-правове, кадрове, техніко-технологічне забезпечення, розвиток наукових досліджень та впровадження інноваційних розробок, активізація цифрової трансформації економіки (діджиталізація), використання технологій «big data», «Інтернет речей». Виходячи з цього сформовано структуру публічного управління аграрними підприємствами, яку доповнено інноваційною складовою, що прискорює системні нововведення та підвищує готовність до впровадження змін

Пропонується використання ряду державних механізмів, які будуть направлені на стимулювання аграрних підприємств щодо використання ними ІТ-інноваційні технології, а це: електронна картографія, налагодження системи логістики, моніторинг технопарку, використання спеціалізованих CRM та HRM систем, використання мобільних версій програм.

4. Здійснено комплексну оцінку ефективності публічного управління інноваційною активністю аграрних підприємств Херсонської області. На основі проведеного аналізу визначено, що інноваційно-активним в регіоні є суб'єкти господарювання галузі рослинництва, які запроваджують новації у зрошувальне землеробство, селекцію, сучасні засоби догляду за ґрунтом та рослинами, техніко-технологічне оснащення виробництва, логістику. Виявлено одну з причин низького рівня впровадження інновацій у діяльність – недостатня інформаційна поінформованість про техніко-технологічні зміни, що відбуваються в галузі. Тому запропоновано вирішення даної проблеми через створення на обласному рівні служби консультування щодо впровадження новацій на базі інформаційно-інноваційного кластеру, що включатиме ряд інформаційних, консультаційних, ознайомчих, практичних заходів, які направлені на спонукання, зацікавлення, мотивацію вітчизняних аграріїв до впровадження інновацій, спочатку в поодинокі виробничі процеси з подальшою переорієнтацією всієї діяльності на інноваційний тип розвитку або відділів сприяння інноваційних перетворень та розвитку аграрних підприємств при Департаментах розвитку сільського господарства обласних державних адміністрацій, робота якого буде направлена на формування інноваційної політики, інноваційних стратегій, сприяння створенню відповідної інфраструктури, надання всіх можливих процесуальних консультацій, формування кадрового забезпечення, здійснення науково-дослідної роботи щодо впровадження агроінновацій суб'єктами господарювання.

5. Розроблено структуру економічного механізму публічного управління аграрними підприємствами, яка передбачає розвиток інноваційної діяльності шляхом реалізації відповідної моделі та створення нових проєктів, які спроможні забезпечити умови щодо «втілення», «сегментування» та «експансія» новацій та сприяти розвитку мережі інноваційних структур, що призведе до створення відповідної законодавчої та нормативно-правової бази; застосування дієвих механізмів фінансово-кредитного забезпечення, податкової та організаційної підтримки, в тому числі і з боку державних установ; до інтенсивного розвитку матеріально-технічної бази та впровадження наукових розробок у виробництво. Реалізація вищезазначеного матиме ряд позитивних наслідків, що дозволить аграрним підприємствам зміцнити їх конкурентний статус, наростити виробничий потенціал, розширити ринковий сегмент та мінімізувати ризики. Інноваційно активні підприємства отримають конкурентні переваги та пролонгований економічний ефект, тим самим утримають свої конкурентні позиції та споживача.

6. Запропоновано підходи до формування економічного механізму публічного управління інноваційним розвитком: застосування принципів внутрішньогосподарського механізму, які базуються на здійсненні фінансового,

трудового та матеріально-технічного забезпечення господарської діяльності у сфері виробництва продукції; системи стимулювання щодо впровадження інновацій, до якої повинні входити: система мотивації працівників, система державної підтримки, система соціальних пільг, система надання пільгових кредитів, система податкових пільг. Посилення формування економічного механізму публічного управління агроформуваннями ми пропонуємо здійснювати через використання інтернет технологій: інтернет-майданчиків оренди сільськогосподарської техніки, торгівельний «bot», мобільних додатків з реалізації сільськогосподарської продукції, техніки, послуг тощо. Дані цифрові інновації здатні поліпшити виробничі та управлінські процеси, забезпечити оптимальність роботи обладнання і техніки, зменшити використання фізичної праці, що прямопропорційно впливає на ефективність виробництва галузі. Також доцільним є утворення інноваційних інтеграційних структур кластерного типу, з метою стабілізації та подальшого розвитку економічних зв'язків між учасниками інтегрованого угруповання, отримання конкурентних переваг, а також економічних і фінансових вигод від господарської діяльності.

7. Визначено напрями підвищення ефективності публічного управління інноваційним розвитком аграрних підприємств через: адаптацію вітчизняного законодавства в сфері агроінновацій до європейських стандартів; розробка Державної програми інноваційного розвитку аграрних підприємств (яка має передбачати: здійснення системного моніторингу поточного стану впровадження новачій в аграрному секторі; надання консультаційно-дорадчих послуг щодо застосування техніко-технологічних новинок в галузі); створення онлайн-платформи «Агроонлайнкомерція» із реалізації аграрної продукції на території Херсонської області, як інноваційного напрямку збутової діяльності підприємств в умовах пандемії COVID-19, що збільшить обсяги продажів серед товаровиробників регіону та дозволить зменшити ризики їх можливої ліквідації чи банкрутства. Запропоновано альтернативні шляхи розвитку техніко-технологічного потенціалу агроформувань через використання у виробничому процесі методів вирощування продукції на аквапоніці, аеропоніці, технології Green IQ, Smart Agro Marketing, агробіотехнологій, біотехнологій для рослин та тварин.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Монографії:

1. Розвиток аграрного сектору економіки України та його конкурентні переваги: монографія / Ю.Є. Кирилов, В.Г. Грановська, В.І. Пічура, В.О. Бойко, О.Г. Карташова, **Т.М. Стукан**, А. А. Осадчий. Херсон : Грін Д.С., 2016. 265 с.

Особистий внесок: розділ 4 «Інструменти підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств», визначено основні складові формування інноваційного та інвестиційного механізмів конкурентоспроможного розвитку аграрних підприємств, сформовано модель

його забезпечення, що функціонує на основі взаємодії функціональних конкурентних стратегій та механізмів різних рівнів конкурентних відносин.

2. Scientific and metodological bases of regulatory support of economy's ecologization / [P. Skrypchuk, Y. Kyrylov, V. Hranovska, **T. Stukan** and others]. Podhajska, Slovak Republic: Easten european development agency n.o., 2017. 328 с.

Особистий внесок: підрозділ 5.3, де визначено теоретико-правові основи формування економічного механізму екологізації аграрного виробництва.

3. Kyrylov Yu., Granovska V., Averchev O., Fesenko G., Aleshchenko L., **Stukan T.**, Pichura V., Potravka L., Breus D., Morozov R., Bilous O., Krikunova V., Karnaushenko A., Konovalov O., Yavtushenko A., Klimovich L., Zhosan H., Mundzhishvili T., Arefiev I. TRATEGIES OF SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT AND MECHANISMS OF THEIR IMPLEMENTATION IN THE CONDITIONS OF ECONOMIC UNCERTAINTY AND GLOBALIZATION CHANGES: International collective monograph Volume 1/ Publisher House "Universal". 9. Apakidze str. Georgia. 2020. 290 pages.

Особистий внесок: окреслено сучасні тенденції інноваційного розвитку молодіжного підприємництва.

Статті у фахових наукових виданнях з державного управління:

4. Стукан Т.М. Термінологічний інструментарій дослідження дефініцій «державне управління» та «публічне управління». *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління.* 2017. Вип. 2 (7). С. 462-468.

5. Стукан Т.М. Неформальні форми інвестування агроформувань в системі публічного управління. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління.* 2018. Вип. 1 (8). С. 508-515.

6. Стукан Т.М. Стан фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад Херсонщини. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління.* 2019. Вип. 1 (10). С. 381-390.

7. Кирилов Ю.Є., **Стукан Т.М.** Державна політика формування та просування бренду країни: світовий і вітчизняний досвід. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління.* 2019. Вип. 1 (11). С. 485-502.

Особистий внесок: проаналізований закордонний досвід щодо формування та просування національного брендингу в різних країнах світу.

8. Стукан Т.М. Аналіз європейської системи інституційного забезпечення молодіжної політики. *Фаховий науковий журналу «Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління».* Том 32 (71) № 4, 2021. С. 113-123.

Статті в закордонних виданнях за напрямом:

9. Stukan T. Mechanism of the formation of export potential of agricultural enterprises under conditions of european integration processes. *East Journal of Security Studies*, vol 3 (2018), pp. 286-298.

10. Yurii Kyrylov, Natalia Kyrychenko, **Tatyana Stukan** and Hanna Zhosan, Formation of Enterprise Management Strategies and Entrepreneurship Training, *International Journal of Management*, 11 (6), 2020, pp. 793-800. DOI 10.34218/IJM.11.6.2020.067.

Особистий внесок: охарактеризовано економічний механізм публічного управління через використання інноваційного підходу як чинника забезпечення економічна безпека та розвитку підприємства.

Статті у інших фахових наукових виданнях:

11. Стукан Т.М. Економічне управління підприємством: сутність та напрями підвищення ефективності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Економіка і менеджмент»*. 2017. № 27/2017. С. 61-65.

12. Стукан Т.М. Експортний потенціал аграрних підприємств в умовах євроінтеграційних процесів. *Науковий вісник Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова. Серія: «Економіка»*. 2017. Том 22 Випуск № 9 (62). С. 64-69.

13. Грановська В.Г., **Стукан Т. М.** Інноваційна складова забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств [Електронний ресурс]. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. № 22. С. 328-334. URL: <http://global-national.in.ua/issue-22-2018>.

Особистий внесок: досліджено динаміку та структуру фінансування досліджень і розробок за видами робіт і секторами науки, визначено складові інноваційної моделі конкурентоспроможного розвитку аграрних підприємств.

14. Стукан Т. М. Економічний зміст інновацій для сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс]. *Інфраструктура ринку*. 2018. № 17. с. 213-220. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/17_2018_ukr/38.pdf.

15. Стукан Т. М. Інноваційна діяльність як фактор забезпечення економічної безпеки підприємства. *Агросвіт*. 2019. № 24. С. 118–124. DOI: 10.32702/2306-6792.2019.24.118.

16. Стукан Т. М. Інноваційний тип розвитку аграрних підприємств як чинник зміцнення конкурентоспроможних позицій. *Фаховий збірник наукових праць Національного авіаційного університету «Проблеми системного підходу в економіці»*, Випуск 2(76)/2020. С. 80-87. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2020-2-133>.

17. Стукан Т. М. Особливості зайнятості молоді в Україні. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: "Економічні науки". 2020. №7. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2020-7-6181>.

18. Стукан, Т. Молодіжна політика: суть, основні принципи та стан реалізації в Україні. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. Випуск № 4, (2020). С. 125-131.

19. Стукан Т.М. Актуальні професії майбутнього для молоді на ринку праці України. *Економіка та суспільство*. 2021. № 24. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/169>

DOI: 10.32782/2524-0072/2021-24-4.

20. Стукан Т.М. Роль, місце та значення digital-маркетингу у системі збуту продукції агровиробниками в умовах пандемії COVID-19. *Науковий журнал «Причорноморські економічні студії»*. Випуск 66. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 69-75. DOI <https://doi.org/10.32843/bses.66-12>.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

21. Стукан Т. М. Підходи до трактування сутності економічного управління підприємством // збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції [«Перспективи розвитку національної економіки»], (м. Запоріжжя, 9-10 вересня 2016 року) / Східноукраїнський інститут економіки та управління. Запоріжжя: ГО «СІЕУ», 2016. 132 с.

22. Стукан Т. М. Етапи формування системи управління підприємствами // збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції [«Економіка підприємства: теорія і практика»], (м. Київ 13 жовтня 2016 року) / Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». Київ, 2016.

23. Стукан Т. М. Сучасні концепції управління аграрними підприємствами в умовах трансформаційних перетворень економіки // збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції [«Глобальний економічний простір: детермінанти розвитку»], (м. Миколаїв 21 жовтня 2016 року) / Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. Миколаїв, 2016.

24. Стукан Т. М. Оцінка показників ефективності діяльності підприємств // матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції [«Проблеми та шляхи досягнення соціо-еколого-економічної безпеки на мікро-, мезо- та макрорівні»], (Луцьк, 29 квітня 2016 р.) Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2016. 314 с.

25. Стукан Т. М. Ефективність діяльності аграрних підприємств як складова забезпечення їх конкурентоспроможного розвитку // збірник наукових праць [«Стратегія економічного розвитку України: теоретичні засади та механізми реалізації»] (Ніжин). Ніжин: Видавець ПП «Лисенко М.М.», 2016. 418 с.

26. Стукан Т.М. Основні напрями та показники економічного управління підприємствами. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції [«Національні особливості та світові тенденції управління та адміністрування на макро-, мезо- і мікрорівнях економіки»], (Дніпро, 17-18 березня 2017 р.) У 2-х частинах. Дніпро: ПДАБА, 2017. Ч. 1. 136 с.

27. Стукан Т.М. Оцінка стану фінансової децентралізації для об'єднаних територіальних громад. Становлення механізму публічного управління розвитком сільських територій як пріоритет державної політики децентралізації: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (04 грудня 2018 р.). Житомир: ЖНАУ, 2018.

28. Кирилов Ю.Є., Стукан Т.М. Стан та перспективний план формування об'єднаних територіальних громад Херсонщини. Публічне

управління та адміністрування у процесах економічних реформ: збірник тез доповідей II Всеукраїнської науково-практичної конференції (19 квітня 2018 р.) Херсон: ДВНЗ «ХДАУ», 2018. 334 с.

Особистий внесок: визначено основні напрями фінансової підтримки територіальних громад регіону на шляху формування їх спроможності.

29. Стукан Т.М. Аквапоніка – інноваційний підхід для аграрних підприємств на шляху до вирощування органічної продукції. *Сучасні підходи до ефективного використання потенціалу економіки: збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Запоріжжя, 22 червня 2019 року). Східноукраїнський інститут економіки та управління. Запоріжжя: ГО «СІЕУ», 2019. 136 с.

30. Стукан Т.М. Бізнес-ангели – як неформальна форма інвестування в інноваційну діяльність підприємств. *Стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій: матеріали X Міжнародної науково-практичної молодіжної інтернет-конференції*, 10 жовтня 2019 р. Київ: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2019. 210 с.

31. Кирилов Ю.Є., Стукан Т.М. Інноваційне забезпечення аграрних підприємств в умовах розвитку цифрового сільського господарства. *Сучасна наука: стан та перспективи розвитку: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених з нагоди Дня науки*, 23 травня 2019 р. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 170 с.

Особистий внесок: визначено перелік інновацій, які переводять аграрну сферу на автоматизацію виробництва на всіх рівнях.

32. Стукан Т.М. Ідентифікація факторів впливу на інноваційний розвиток молодіжного підприємництва. *Глобалізація: співвідношення міжнародних та національних економічних інтересів: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Одеса, 9 квітня 2020 р.) / за ред. Деркач Т.В., Одеса : МГУ, 2020. 192 с.

33. Стукан Т.М. Напрями розвитку молодіжної політики в ХХІ столітті. *Економіка, фінанси, облік та право: теоретичні підходи та практичні аспекти розвитку: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції* (м. Полтава, 24 лютого 2021 р.): у 2 ч. Полтава: ЦФЕНД, 2020. Ч. 1. 71 с.

АНОТАЦІЯ

Стукан Тетяна Миколаївна – Економічний механізм публічного управління інноваційним розвитком аграрних підприємств – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління. – Національний університет цивільного захисту України. – Харків, 2021.

У дослідженні запропоновано розв'язання актуальної проблеми, що полягає в обґрунтуванні теоретичних засад та розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення економічного механізму публічного управління інноваційним розвитком аграрних підприємств.

Досягнення визначеної мети зумовило необхідність вирішення наступних завдань, які полягали в характеристиці видів механізмів публічного управління аграрними підприємствами, окреслено методичні засади інституціональних умов економічного механізму публічного управління у забезпеченні інноваційного розвитку суб'єктів господарювання. Досліджено інструменти аналітичної оцінки інноваційного потенціалу агроформувань через використання важелів публічного управління. У ході дослідження проаналізовано ефективність застосування механізмів публічного управління у забезпеченні інноваційного розвитку аграрних підприємств і обґрунтовано напрями їх удосконалення у відповідності до факторів впливу, які на сьогодні створює зовнішнє середовище. Ідентифіковано сукупність чинників, які становлять вплив на економічний механізм публічного управління інноваційною діяльністю аграрних підприємств. Запропоновано підходи до формування економічного механізму публічного управління інноваційним розвитком та визначені напрями підвищення ефективності публічного управління інноваційним розвитком аграрних підприємств через застосування технологій, які диктує на часі економічна та протиепідеміологічна ситуація в країні.

Методологічну основу роботи становлять загальнонаукові принципи дослідження і спеціальні методи, що ґрунтуються на сучасних наукових засадах управлінської, економічної і споріднених з ними наук. В основу методології дослідження покладено системний підхід, методологічна специфіка якого визначається тим, що він орієнтує дослідження на розкриття теоретично-практичної сутності економічного механізмів публічного управління, що забезпечать інноваційний розвиток аграрних підприємств.

Таким чином, у дослідженні запропоновано розв'язання проблеми, що полягає в обґрунтуванні організаційної структури публічного управління підприємством, яку доповнено інноваційною складовою структурного елементу для забезпечення розвитку суб'єкта господарювання за інноваційним принципом, що буде враховувати спеціалізацію господарства, використання технологій ресурсозбереження, кваліфікацію кадрів та їх матеріальне стимулювання, економічний механізм публічного управління, комерційний розрахунок та здійснювати підбір нововведень для використання у виробничо-господарській діяльності.

Ключові слова: економічний механізм, публічне управління, інноваційний розвиток, управління інноваційним розвитком, механізм формування економічної складової забезпечення інноваційного розвитку, інституційний механізм публічного управління.

ABSTRACT

Stukan Tatiana Nikolaevna – Economic mechanism of public management of innovative development of agricultural enterprises – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

The dissertation on competition of a scientific PhD degree in public administration on a specialty 25.00.02 - mechanisms of public administration. – National University of Civil Defense of Ukraine. – Kharkiv, 2021.

The research offers methods to solve a topical problem of substantiating theoretical foundations and developing practical recommendations on improving the economic mechanism of public management of innovative development of agrarian enterprises.

In order to achieve this aim, it is necessary to perform the following tasks: to characterize the types of mechanisms of public management of agrarian enterprises, to outline methodological foundations of institutional conditions of the economic mechanism of public management in ensuring innovative development of economic entities. The study examines the instruments of analytical evaluation of the innovative potential of agrarian enterprises by using the mechanisms of public management. The research analyzes the efficiency of applying the mechanisms of public management in maintaining innovative development of agrarian enterprises and substantiates the methods to improve them according to the impact factors generated by the external environment. It identifies a group of factors affecting the economic mechanism of public management of innovative activity of agrarian enterprises. The study introduces approaches to the formation of the economic mechanism of public management of innovative development and determines the directions in increasing the efficiency of public management of innovative development of agrarian enterprises by applying the technologies depending on the economic and anti-epidemiological situation in the country.

We discovered that under conditions of permanent changes facing agrarian enterprises it is necessary to develop a strategic model of public management of innovative development of economic entities that will ensure an increase in the technical-technological level of enterprises and diversification of processes, a rise in production volumes and profits. Such a direction of the development will promote integration processes with regard to entering a group of technologically developed companies. The model of implementing public management in innovative development of agrarian enterprises consists of a number of factors ensuring the formation of a strategic vector of innovative development of agrarian enterprises which will have a multi-level process of implementation that causes the necessity to create innovative infrastructure that will ensure conditions for “implementation”, “segmentation” and “expansion” of innovations and the development of a network of innovative structures that will create conditions for the formation of an appropriate legislative and regulatory framework; effective mechanisms of financial and credit support, taxation and organizational assistance, on the part of governmental institutions as well; intensive development of material and technical resources and implementation of scientific findings in production.

Methodological foundations of the study are general scientific principles of research and special methods based on modern scientific principles of management, economics and related sciences. The research methodology is based on a systemic approach, whose methodological specifics is determined by orienting research towards revealing theoretical and practical aspects of economic mechanisms of public management that will ensure innovative development of agrarian enterprises.

The informational base of the dissertation research is legislative and regulatory documents of Ukraine, official data of the Ministry of Agrarian Policy and Food of

Ukraine, the State Statistics Service of Ukraine, the Main Department of Statistics in Kherson region, the Department of Agricultural Development and Irrigation, monographs, scientific articles and other studies of the Ukrainian and foreign researchers, generalized data on financial and statistical reports, materials of the Ukrainian and International scientific and practical conferences, our own studies.

Thus, the research presents the methods to solve the problem of substantiating the organizational structure of public management of enterprises supplemented with an innovative component of a structural element to ensure the development of economic entities by innovative principles that will consider specialization of an enterprise, application of resource-saving technologies, employees' qualifications and material stimulation, the economic mechanism of public management, commercial calculation and selection of innovations for using them in economic production activities.

Key words: economic mechanism, public management, innovative development, management of innovative development, mechanism of formation of a component of ensuring innovative development, institutional mechanism of public management.

Відповідальний за друк *Кирилов Ю.Є.*

Підписано до друку 02.08.2021 р.
Формат 60х84 1/16. Обл.-вид. арк. 0,9.
Гарнітура Таймс. Тираж 100 прим.

Віддруковано з оригінал-макета в друкарні ФОП Леонов Д.С.
61023, м. Харків, вул. Весніна, 12, тел. (057) 717-28-80.